

PREPLET SOCIALNEGA DELA IN SOCIOLOGIJE

Z dvojno tematsko številko bi radi počastili dva pomembna jubileja: 60. obletnico prve šole za socialno delo oziroma začetka formalnega izobraževanja za socialno delo v Slovenije in 50. obletnico obstoja Slovenskega sociološkega društva. Tematska številka predstavlja raziskovanje presečišč med sociologijo in socialnim delom, ali bolje, področje, na katerem se razvijata in prepletata kritična sociološka misel in kritično socialno delo, ki identificirata strukture zatiranja in privilegiranosti na družbeni in individualni ravni. Objavljeni prispevki se s prepoznavanjem in razumevanjem prepletenosti zgodovinskih, družbeno-ekonomskih, kulturnih, prostorskih, političnih ali drugih dejavnikov kot gradnikov kolektivne in individualne stvarnosti osredotočajo na družbene neenakosti, izključevanja in nepravilnosti, še posebej v njihovih najaktualnejših pojavnih oblikah v Sloveniji in širše, ter s tem pripomorejo k prizadevanjem za človekove pravice in socialno pravičnost.

Številka vsebuje sedem prispevkov, ki bi jih lahko razdelili na tri sklope: teoretskega, zgodovinskega in sistemsko-raziskovalnega.

V prvem sklopu dr. Lea Šugman Bohinc opozarja, da je v socialnem delu mogoče historično zasledovati izmenjavanje fokusa na družbo/skupnosti na eni strani in na posameznika/družino/skupino na drugi, korenine obeh interesov pa prepoznava v sociologiji in (socialni) psihologiji. Prispevek sociologije k socialnemu delu vidi v njenih klasičnih razsežnostih raziskovanja. Čeprav imata obe disciplini marsikatero skupne tradicije (družbena akcija, kontekstualnost, družbeni problemi in družbena konstrukcija), ohranjata medsebojno razdaljo, pri tem pa si sociologija večinoma prizadeva za znanstveno analizo družbenih problemov za namene razvoja teorij o družbenem svetu in strukturnih dejavnikih človeških težav (in pogosto obtiči v položaju brezizhodnosti in nedejavnosti), socialno delo pa predvsem raziskuje potrebe po različnih strokovnih odzivih na psihosocialne stiske ljudi in preučuje njihovo učinkovitost, fokus pa se je od problemov premestil k rešitvam.

Naslednja prispevka se ukvarjata z zgodovinsko perspektivo in raziskujeta izvore socialnega dela na ozemlju današnje Slovenije. Dr. Ana Cergol Paradiž in dr. Irena Selišnik v članku o razvoju od karitativnosti do socialnega dela ugotavljata, da se v teoretskem pogledu o socialnem delu začne razmišljati v okviru sociologije, nove znanosti 19. stoletja. Ta začne preiščevati o socialni vzajemnosti, solidarnosti, občni blaginji, zdravju v družbi, za katero naj bi postala odgovorna država. V tem evropskem kontekstu tudi slovenska sociologija ni izjema, saj se je tudi ta spraševala, kako izboljšati pravno varstvo in socialni položaj delavcev v družbi. Socialno delo se tu iz teoretskega razmišljanja o socialnih problemih preliva v praktični del. Tako kot drugod po Evropi se razmerje med sociologijo in socialnim delom začne oblikovati v razmerju med teorijo in prakso.

Dr. Sonja Bezjak se v članku o vlogi redovnic na področju institucionalnega skrbstva na ozemlju današnje Slovenije ukvarja z najzgodnejšim razvojem socialnega dela v odnosu do dobroteljnosti. Ključna razlika med dobroteljnostjo in socialnim delom je, da je slednje že od začetka vzpostavljen kot sekularen poklic, utemeljen na načelih socialne pravičnosti. Avtorica med drugim dobro prikaže preletanje spola in razreda v dobrotelnem delovanju. Zlasti je zanimiv del o oskrbnih sestrah, ki so se kot poklic razvijale v okviru odseka za zaščito otrok in mladine pod vodstvom Alojzije Štebi. To pojasni tudi delovanje žensk kmalu po drugi svetovni vojni na začetku institucionaliziranega socialnega skrbstva.

Naslednji prispevki v tematski številki se ukvarjajo z razmerji moči in dominacije ter z delovanjem ideologije pri ustvarjanju družbene neenakosti in sistemske nepravilnosti.

Mag. Klemen Ploštajner se v članku osredotoča na vlogo lastništva stanovanj pri ustvarjanju in krepitvi neenakosti ter na državne politike, ki ne samo, da spodbujajo lastništvo, ampak ga izrabljajo tudi kot orodje privatizacije svojih nalog na socialnem področju.

Dr. Gašper Krstulović ugotavlja, da se pokroviteljstvo do oseb z intelektualnimi ovirami in neenakomernost družbene moči v organizacijah, ki izvajajo storitve, namenjene osebam z intelektualnimi ovirami, ohranjata in obnavljata po zaslugi jezika, organiziranih aktivnosti in institucionaliziranega nasilja.

Dr. Chu-Li Liu s tajvanske univerze Tunghai podrobneje opisuje mehanizme zatiranja žensk, ki so žrtve nasilnih partnerjev in družbenih norm in vzorcev. Izhaja iz feministične teorije, ki je pomembna sociološka teorija, pogosto uporabljena na področju raziskovanja v socialnem delu. Pokaže, da lahko sociološke teorije socialnim delavkam/delavcem pomagajo analizirati izvore družbenih problemov.

Dipl. socialni delavki Katja Sešek in Maja Ivačič pa v prispevku s pomočjo kritične teorije diskurza in queer teorije analizirata heteronormativnost in pokažeta, kako konstruira družbeno realnost in legitimizira samo določene oblike življenja. Konkretno delovanje heteronormativnosti prikažeta v raziskavi, ki sta jo opravili na Fakulteti za socialno delo.

Tako socialno delo kot sociologija sta se zgodovinsko razvili kot odgovor na določeno družbeno krizo, ki jo je bilo treba nekako vzročno pojasniti (sociologija), hkrati pa tudi ponuditi konkretne rešitve za izhod iz človekove stiske zunaj cerkvenih okvirov (socialno delo). A med njima je tudi veliko (ne)premostljivih razlik. Prav (ne)kompatibilnost med njima ponuja veliko priložnosti za medsebojno bogatenje, kot dokazuje tudi številka, ki jo berete.